Η τεχνολογία εχθρός και σύμμαχος (Γιάννης Β. Κωβαίος, εκπαιδευτικός - συγγραφέας)

Categories : ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Date : 7 Φεβρουαρίου, 2011

Η φωτογραφία που διένειμε το Associated Press δείχνει ένα αγοράκι να παίζει μπροστά στην οθόνη του υπολογιστή. Θα πει κάποιος: Τί πιο συνηθισμένη παράσταση σήμερα για τη Δύση; Ωστόσο, αυτό γίνεται υπό την καθοδήγηση της παιδοψυχολόγου και ο παίκτης-θεραπευόμενος φοράει ένα κράνος με το σύνθημα «play attention», παίξε προσοχή, παίξε συγκέντρωση!

Το υποψιαζόμασταν τόσα χρόνια, το φοβόμασταν, το λέγαμε και το γράφαμε και εμείς της *Ευθύνης* και πλείστοι άλλοι. Αλλά, για τους μεν «προοδόπληκτους» ήμαστε κινδυνολόγοι, αντιδραστικοί και τα όμοια -κατά τη στερεότυπη, δηλαδή αβασάνιστη, αντίδραση και φρασεολογία- όλοι όσοι εκφράζαμε τέτοιες ανησυχίες, για τους δε «προγονόπληκτους» η κριτική ήταν ήπια, αφού οι επιπτώσεις θα είναι σωστός

«εφιάλτης», «αρμαγεδδών» και ποιος ξέρει τι άλλο...

Ως συνήθως, και σε αυτό το κρίσιμο ζήτημα, των συνεπειών που επέρχονται γενικά για τον άνθρωπο και τον πολιτισμό, ειδικότερα μάλιστα για τη γλώσσα, από την εξάπλωση των νέων τεχνολογιών, οι στάσεις έχουν δραματικά και άδικα πολωθεί. Το «άδικα» σημαίνει ότι, φυσικά, οι ακραίες προσεγγίσεις εκτιμούν με παρωπίδες το θέμα πάνω στην προκρούστεια κλίνη, ενώ απαξιούν και να ακούσουν έστω οποιοδήποτε επιχείρημα της άλλης πλευράς, ώστε να καταλήξουν κάποτε σε μια συνισταμένη πιο βάσιμη, πιο δόκιμη και πιο εποικοδομητική.
Οι φοβικοί με την τεχνολογία δαιμονοποιούν αδιακρίτως οποιεσδήποτε συσκευές και μεθόδους που μπαίνουν στη ζωή μας μετά από όσες γνωρίζουν οι ίδιοι και κατέχουν τη χρήση τους:
Ήξεραν το «φανάρι» στα χωριά για την αποθήκευση των τροφίμων, οπότε, άσχετα αν δηλητηριάζονταν, εξόρκιζαν το ψυγείο. Ήξεραν τη θρυλική χειροκίνητη singer, άρα διατάρασσε τη ζωή τους η ηλεκτρική... Αντίστοιχα, ενοχλούνται με την τεχνολογία των υπολογιστών, που αντικατέστησαν τις γραφομηχανές στην παραγωγή κειμένων. Με αυτή τη λογική, όμως, γιατί εκτιμούν τις γραφομηχανές και δεν έμειναν θαυμαστές του... φτερού χήνας ή του καλαμαριού; Αραγε, τα ανυπολόγιστα πλεονεκτήματα που έχουμε σήμερα στην επεξεργασία -πρωτίστως και ακολούθως παραγωγή- κειμένου τους είναι τόσο δύσκολο να τα αντιδιαστείλουν προς τις πασίγνωστες ταλαιπωρίες του χρήστη γραφομηχανής;
Στον αντίποδα, οι υπέρμαχοι της άνευ όρων και ορίων εξέλιξης σε κάθε τεχνικό μέσον **οφείλουν τώρα να παραδεχτούν πόσο εθελοτυφλούσε ο επικίνδυνος παρορμητισμός τους**, όσον αφορά τουλάχιστον τις **επιπτώσεις των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνίας (ΤΠΕ) στον ψυχισμό του χρήστη** και, κατ' εξοχήν, του ανήλικου! Και δε νομίζω ότι χρειαζόμαστε πλέον επιχειρήματα και παραδείγματα προς τούτο. Να πάμε, λοιπόν, στο επόμενο πεδίο, το οποίο απασχολεί τώρα την επιστημονική κοινότητα και αποκαλύπτει θλιβερά η φωτογραφία με το αγόρι και τη θεραπεύτρια: **Να συνειδητοποιήσουμε τις αλλαγές που επιφέρουν και στις ίδιες τις δομές και λειτουργίες του εγκεφάλου, στον τρόπο σκέψης μας δηλαδή**.
Πέρα από τις αδιαμφισβήτητες δυνατότητες που μας παρέχει -ως προς την ταχύτητα εύρεσης πληροφοριών, την απουσία γεωγραφικών ή χωροταξικών δεσμεύσεων, την καλαίσθητη επεξεργασία κειμένων κ.λπ. - οι ειδικοί διαπιστώνουν πια ότι **η χρήση των ΤΠΕ «αναδημιουργεί τα εγκεφαλικά μας κυκλώματα»**. Για παράδειγμα, στις Ηνωμένες Πολιτείες, το Εθνικό Ινστιτούτο κατά της Τοξικομανίας βρίσκει **εξαρτησιογόνο δράση στις ΤΠΕ**, ενώ οι ερευνητές του Στάνφορτ απέδειξαν ότι **οι συστηματικοί χρήστες αδυνατούν να συγκεντρωθούν σε ένα συγκεκριμένο καθήκον** και είναι έτοιμοι να στρέψουν την προσοχή τους σε οτιδήποτε νέο, όπως ο ήχος ενός εισερχόμενου e-mail.
Παράλληλα, **για την ίδια συνέπεια ενοχοποιούνται για πολλοστή φορά η τηλεόραση και τα βιντεοπαιχνίδια** -αυτή τη φορά από πρόσφατη έρευνα του

Πανεπιστημίου της Αϊόβα. Και, βέβαια, μας είναι γνωστά εδώ στην Ελλάδα τα πορίσματα ερευνών του Ανοικτού Ψυχοθεραπευτικού Κέντρου, που διευθύνει ο συνεργάτης του περιοδικού μας κ. Ιωάννης Κ. Τσέγκος, τα οποία συσχετίζουν την αύξηση της δυσλεξίας με τη χρήση του μονοτονικού, δηλαδή **με την ελάσσονα καταβολή προσπάθειας** κατά την εκμάθηση κανόνων τονισμού και, ευρύτερα, γραμματικών.

Αυτές οι εξελίξεις δεν μπορεί να μας χαροποιούν και ιδιαίτερα η επίδρασή τους στα παιδιά. **Η περίσπαση της προσοχής τους** παίρνει, όπως και εμπειρικά διαπιστώνουμε οι γονείς και οι εκπαιδευτικοί, δραματικές διαστάσεις **με αρνητικό αντίκτυπο στη γλωσσική τους**, πρώτα, επάρκεια και, μοιραία, **σε όλο το μαθησιακό φάσμα**. Από τα πιο συνηθισμένα **συμπτώματα** στα Ελληνόπουλα: Να βλέπουν μία λέξη και να την αντιγράφουν με λάθη, να τη γράφουν στη μια αράδα με κάποια ορθογραφία και αβασάνιστα στην αμέσως επόμενη με άλλη, να παρατονίζουν όλο και περισσότερο (με τον έναν τόνο και τον έναν κανόνα του μονοτονικού!), να «τρώνε» γράμματα ή συλλαβές, να μπερδεύουν κεφαλαία με πεζά, να χρησιμοποιούν ξένα γράμματα, σημεία στίξης, greeklish και λοιπά. Παράλληλα, στο χειρόγραφό τους παρατηρείται θεαματικός οριζόντιος και κάθετος... διαμελισμός, αφού δυσκολεύονται να πειθαρχήσουν στις γραμμές του τετραδίου κι έτσι οι λέξεις αφενός «χορεύουν» στην αράδα και αφετέρου «κρέμονται» έξω από τα περιθώρια. Όσο για την πρόσληψη και εμπέδωση νέων εννοιών, οι αντιξοότητες είναι ακόμη πιο προφανείς, υπό το πρίσμα που θέτουμε σε αυτό το άρθρο.

Δεν ισχυρίζεται, προφανώς, κανείς ότι το εκπαιδευτικό σύστημα θα πρέπει να νοσταλγήσει τις συλλαβισμένες λεξούλες στους τοίχους της τάξης (μή-λο, γά-λα, πί-να-κας, Ελ-λά-δα), που γνωρίσαμε εμείς οι παλιότεροι ασκώντας την παρατηρητικότητά μας. Αλλά **αποτελεί πια και όνειδος να κηρύσσουμε το θάνατο του χειρογράφου και να σπεύδουμε εν εκστάσει στο βωμό των νέων τεχνολογιών ως θείων και αποκλειστικών εκπαιδευτικών εργαλείων**, όπως κατ' επανάληψη έχουμε καταγγείλει από τις στήλες της *Ευθύνης* ότι επιχειρούν τα κόμματα εξουσίας (βλ. πρόσφατες εξαγγελίες του πρωθυπουργού για το ψηφιακό μάθημα) και οι στυγνοί τεχνοκράτες που τα κανοναρχούν και που, ούτως ή άλλως, λυμαίνονται τον ίδρωτα, την αξιοπρέπεια και την ιστορική και ανθρωπιστική μνήμη μας κάτω από τη δορά των περιβόητων «Αγορών»! Αιδώς, Αγύρτες!

(Πηγή: «Νέα Ευθύνη» Ιαν. - Φεβ. 2011)

ΑΛΛΑ ΑΡΘΡΑ:

Η ηθική διάσταση των νέων τεχνολογιών και ο ρόλος της Παιδείας μας (Σεβ. Μητροπολίτης Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου κ. Ιερόθεος)

«Τα κομπιούτερ δεν κάνουν καλύτερους τους μαθητές» (Ρούσσος Βρανάς)

Multitasking: Προσοχή, καίει τον εγκέφαλο (Αφροδίτη Πολίτη)

Στα πρόθυρα της... υπερφόρτωσης ο ανθρώπινος εγκέφαλος